
BURGERLIJKE REGTZAKEN.

---

*Stelt eene testamentaire beschikking, waarbij de erflater te kennen geeft, „dat zekere hem toebehoorende landen, waar-
„op hij eene Inlandsche Christen bevolking wenscht te ves-
„tigen, door zijne geëmancipeerde lijfeigenen, derzelver kin-
„deren, kindskinderen en verdere descendenten, ten eeuwi-
„gen dage, of voor altijd, gemeenschappelijk bezeten en ge-
„bruikt zullen worden, zonder dat zij te zamen, of iemand
„van hen in het bijzonder, die landen op eenigerhande wijze
„zullen mogen verkoopen,” een legaat daar van bloot vrucht-
gebruik, dat, volgens het oud-Hollandsch regt, in 100
jaren zoude eindigen, of moet daardoor de eigendom dier
landen geacht worden aan de gebenificeerden te zijn gele-
gateerd? — In laatstgemelden zin beslist.*

SENTENTIE DEFINITIEF IN DE ZAAK HANGENDE VOOR HET
HOOG-GEREGTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

TUSSCHEN

J. L. C. A. GRONOVIVS, LANDEIGENAAR IN DE OMMELAN-
DEN VAN *Batavia*, PRO SE EN QQ. ZIJNE ZUSTERS S. B.
E. GRONOVIVS, WEDUWE C. MUIJSKENS, EN VAN M.
A. C. GRONOVIVS, WEDUWE P. CHRISTEN, BEIDEN ZON-
DER BEROEP, TE *Utrecht* IN *Nederland* WOONACHTIG,

EERST EISCHER IN CAS VAN GEEINDIGD VERKLARING VAN
GELEGATEERD VRUCHTGEBRUIK EN RECLAME, THANS AP-
PELLANT,

Ca.

J. JONATHANS, A. P. LAURENS, E. S. TOLLENS, P. JO-
NATHANS EN T. LEANDER, ALLEN LANDBOUWERS OP HET
LAND *Depok*, CUM ANNEXIS, GELEGEN IN DE ASSISTENT-
RESIDENTIE *Buitenzorg*, IN HUNNE QUALITEITEN, DE
EERSTE VAN HOOFD OF ADJUDANT, DE TWEEDE IN DIE
VAN SCHRIJVER, EN DE DRIE LAATSTGENOEMDEN IN DIE
VAN LEDEN OF GECOMMITTEERDEN IN HET COLLEGIE VAN
ADMINISTRATIE DER LANDEN *Depok*, EERST GEDAAGDEN IN
CAS VOORSCHREVEN, THANS GEAPPELLEERDEN.

Het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indië:

Gezien de door partijen hinc et inde onder inventaris ge-
diende stukken van den processe;

Overwegende, wat betreft de daadzaken en de gevoerde
procedures, dat CORNELIS CHASTELEIN, uitwijzens daarvan, ten
overstaan van notaris en getuigen opgerigte acte van super-
scriptie, bij besloten testament van den 13den Maart 1714,
hetwelk den 28sten Junij daaraanvolgende met den dood is
bekrachtigd en dien eigen dag geopend, mede blijkens daar-
van opgemaakte formele acte, en ten behoeve van reeds vroeger
en bij dat zelfde testament vrijgegeven slaven en slavinnen,
aldus heeft beschikt: „Ende op dat voorn. lijfeigenen en
„hare nakomelingen namaals met haer vrijdom niet verlegen
„en buijten laste van het gemeen, ofte de armen, eerlijk aan
„de kost mogen geraken, soo verklaer ik mits dezen, aan
„alle mijne hiervoren genoemde lijfeigenen met haare kin-
„deren, kindskinderen en verdere descendentes of nakome-
„lingen, dewelke ik na mijn overlijden ten eersten haar
„vrijdom besprooken hebbe, als ook degeene die dezelve

„in der tijd sullen genieten, te maken en te legateren, se-
 „kere vijf perceelen of stukken lands, gelegen enz, en welke
 „vijf perceelen, mij te samen niet meer gekost hebbende
 „als 700 Rds., bij voorm. mijne vrijgegeven lijfeigenen, be-
 „nevens haere nakomelingen, ten eeuwigen dage ofte voor
 „altijd gemeen beseeten ende gebruikt sullen werden, son-
 „der dat sij te samen, ofte iemand van haer in 't besonder,
 „het gem. land of eigene landschap op eenigerhande wijze
 „zullen mogen verkoopen, vervreemden, verpanden ofte haer
 „regt dienaangaande aan een ander buiten haer cederen,
 „als 't eenen mael tegens mijne uijterste wille en intentie
 „strijdende, die is om daar een fraaije Christen bevolkinge
 „mettertijt van te doen groeijen, en aangemerckt, dat het
 „konde gebeuren ofte noodig geoordeeld wierde, dat van
 „gem. landerijen een overschrijvinge in het 't generaal in
 „voege voorschr, op de naem van gem. mijn vrijgegeven lijf-
 „eigenen soude moeten geschieden, soo sal in soodanig geval
 „'s heeren gerechtigheid en verdere onkosten door mijn soon
 „en erfgenaam, ANTHONIJ CHASTELEIN, betaalt en gedragen wor-
 „den;”

Dat gemelde testateur, na vooraf aldus te hebben beschikt,
 daarna heeft verklaard: „tot zijne eenige ende universeele
 „erfgenaam te nomineeren en te institueeren zijn eenigen
 „soon ANTHONIJ CHASTELEIN in alle zijne *verdere* goederen,
 „soo roerende als onroerende, presente en toekomstende, waer
 „die gelegen en van wie die gekomen mogten zijn, om
 „daarmede te mogen handelen na zijn welgevallen;”

Dat bij codicillaire dispositie van 14 Maart 1714, door
 den testateur voornoemd, eenige voorschriften zijn gegeven
*omtrent de administratie, het beheer en het gebruik der aan zijne
 vrijgegeven lijfeigenen vermaakte landen*, met verzoek dat de
 Hooge Indische Regering zijne beschikkingen dienaangaande
 zoude willen goedkeuren en bekrachtigen;

Dat evenvermeld verzoek door de Indische Regering, blij-

kens het ten processe overgelegd extract der generale Resolutien des Casteels *Batavia*, genomen in Rade van India, op den 24sten Julij 1714, is ontzegd, „onverminderd echter dat des testateurs dispositie tot een altijdduurend vrij gebruik van voorgenoemde landen voor SijnEs. nagelaten en vrijgegeven lijfeigenen en haere nakomelingen in zijn geheel gelaten werd en achtervolgt sal mogen werden, doch niet onder de gestelde regeringe van apparte hoofden uit voorz. vrijgegeven slaven, maar onder het Commando en bestier van den koopman ANTHONIJ CHASTELEIN, als soon en erfgenaam van ged. overleeden heer CORNELIS CHASTELEIN;”

Dat, blijkens een door den gezworen Landmeter te *Batavia* geauthentiseerd afschrift van eenen ongeteekenden copij-koopbrief van den 24sten Februarij 1719, door de heeren scheepenen, bij notulaire dispositie van 20 Mei 1717, aan ANNA DE HAAN, weduwe en boedelhoudster van ANTHONIJ CHASTELEIN, zoon en universelen erfgenaam van CORNELIS CHASTELEIN, zoude zijn toegestaan om op haren naam en in hare voorzegde *kwaliteit* over te schrijven de vijf perceelen lands, door CORNELIS CHASTELEIN aan zijne vrijgegevene slaven vermaakt; dat naar luid van den verderen inhoud van gemelden kopijkoopbrief, op voorschreven datum, voor scheepenen zoude zijn gecompareerd JOAN FRANÇOIS DE WITTE VAN SCHOOTEN, als in huwelijk hebbende ANNA DE HAAN, met verzoek, dat hem van de voorzegde landen behoorlijke brieven van eigendom werden uitgereikt, „onvermindert nogtans het regt hetwelk de geëmancipeerde lijfeigenen van CORNELIS CHASTELEIN en nakomelingen tot een altijdduurend vruchtgebruik op en aan dezelve landerijen hebben, conform zijn Ed. voorm. testamentaire dispositie en zeker extract uit de Resolutie van de Edele Hooge Regeringe deser landen, de dato 24sten Julij 1714;”

Dat dan ook aan voornoemden DE WITTE VAN SCHOOTEN, onder de voorz. restrictie van de wettigheid van dien, zouden

zijn verleend geworden de verlangde bewijzen, *om zich daarvan te bedienen daar 't noodig weesen mogte;*

Dat blijkens het extract uit het Register der Resolutiën van President en leden in den Raad van Justitie te *Batavia*, van den 19den December 1844, door den eischer, thans appellant, is verzocht, dat aan hem zoude worden uitgereikt eene kopij van het bewijs van eigendom van de alhier bedoelde landen, staande eerst ten name van CORNELIS CHASTELEIN, en later op dien van ANNA DE HAAN en JOAN FRANÇOIS DE WITTE VAN SCHOOTEN QQ;

Dat evengemelde Regtbank, — na vooraf het berigt van den griffier te hebben ingewonnen, houdende: „dat het hem „ondoenlijk is van de verzochte akte van overschrijving der „bedoelde landen, op den 24sten Februarij 1719, door „FRANÇOIS DE WITTE VAN SCHOOTEN, als in huwelijk hebbende „ANNA DE HAAN, en voor en in naam van haren onmondigen „zoon ANTHONIJ CHASTELEIN, overgeschreven en later niet weder overgegaan, eene kopij afgegeven, uithoofde dezelve „akte door ouderdom bijna geheel vergaan is,” — den adressant heeft te kennen gegeven, dat ten volle is gebleken het ondoenlijke, om eene behoorlijke kopij dier akte te verleen;

Dat wijders tusschen partijen vast staat, dat de door den testateur vrijgegevene lijfeigenen zich onmiddellijk, of eenigen tijd na diens overlijden, hebben gesteld in het bezit der aan hen gelegateerde landen, en dat derzelve nakomelingen voortdurend in het bezit dier landen zijn gebleven;

O., dat de eischer en zijne beide constituenten, beweerende de eenige wettige eigenaren dier landen te zijn, de gedaagden in regten hebben doen oproepen en voor den eersten regter eisch doende, hebben gevorderd, eerst en vooraf, dat zal worden verklaard:

- 1o. Dat het bij voormeld testament aan des testateurs vrijgegevene lijfeigenen, die de christelijke godsdienst had-

den omhelsd, of liever aan eene te stichten christelijke gemeente gelegateerd *vruchtgebruik*, reeds in de maand Augustus van het jaar 1814 is geëindigd en heeft opgehouden;

20. Dat de eischer en zijne constituenten, als in regte linie van den testateur afstammende, gerechtigd zijn tot het *plenum dominium* der voormelde landen, — en dat voorts de gedaagden zullen worden veroordeeld hunne handen te trekken en te houden van die landen, dezelve onmiddellijk te ontruimen en aan den eischer en zijne beide constituenten als wettige eigenaren over te laten, en eindelijk om te restitueren en te vergoeden alle zoodanige vruchten, baten en profijten, als door de gedaagden pro se en qq., sedert de maand Augustus 1814, van die landen ten onregte zijn genoten of daarvan genoten hadden kunnen worden, tot derzelve dadelijke en effectieve voldoening toe; met veroordeeling wijders van de gedaagden in de kosten van den processé;

O., dat de eischer, als gronden, waarop deze zijne vordering berust, heeft doen aanvoeren:

Dat de testateur CORNELIS CHASTELEIN aan zijne vrijgegevene lijfeigenen slechts het bloot *vruchtgebruik*, en geenzins den *vollen eigendom*, der bij zijn testament gespecificeerde landen heeft vermaakt;

Dat een *regt van vruchtgebruik*, zoo als onderwerpelijk, vermaakt aan een *zedelijk ligchaam* of eene *gemeente*, naarvolgens het oud-Hollandsch regt, niet langer dan voor 100 jaren kan worden toegestaan en uitgeoefend;

Dat gevolgelijk dit *vruchtgebruik* reeds sedert het jaar 1814 heeft opgehouden;

Dat de erfgenaam des testateurs, op wien aanvankelijk slechts de *bloote eigendom* is overgegaan, evenzeer als de *eerste vruchtgebruikers*, geacht moet worden een transmissi-

bel regt te hebben bekomen, krachtens hetwelk diens descendentes gerechtigd zijn tot den *vollen eigendom* der landerijen van het oogenblik af, dat het daarop gevestigd *vruchtgebruik* heeft opgehouden van kracht te zijn;

Dat de ten processe overgelegde documenten aantoonen, dat de eischer en zijne constituenten in regte linie van des testateurs erfgenaam, ANTHONIJ CHASTELEIN, afstammen en als zoodanig gerechtigd zijn tot den *vollen eigendom* der meer-melde landen;

O., dat de gedaagden daartegen hebben in het midden gebracht:

Dat de overgelegde documenten het regterlijk bewijs niet leveren, dat de reclamanten werkelijk zouden zijn de wettige en nog eenige overgeblevene descendentes van ANTHONIJ CHASTELEIN;

Dat het doel des testateurs klaarblijkelijk is geweest om zijne vrijgegevene lijfeigenen met den *vollen eigendom* der landerijen te begiftigen; — dat bovendien de ingestelde actie is verjaard, aangezien de eischer meer dan 30 jaren heeft doen verloop, alvorens hij van zijn vermeend regt heeft gebruik gemaakt;

En overzulks hebben geconcludeerd ten fine van niet ontvankelijk, of wel tot ontzegging van den gedienden eisch en de genomene conclusie, met veroordeeling van den eischer in de kosten;

O., dat de eischer, bij zijne schriftuur van repliek, de regts-geldigheid van het laatste middel van defensie heeft bestreden en beweerd, dat de verjaring is gestuit, als zijnde de onderwerpelijke procedure aangevangen in de maand Januarij 1847, en dus vóór dat er 33 jaren en 4 maanden (het derde eener eeuw) waren verloop, nadat het op de landen gevestigde zakelijke regt in de maand Augustus 1814 had opgehouden van kracht te zijn;

O., dat de eerste regter, bij vonnis gewezen den 9den

Februarij 1849, en uitgesproken den 16den Februarij daaraanvolgende, — in aanmerking nemende, dat door de gedaagden de verjaring tegen den eischer is ingeroepen, niet als een middel om eigendom te verkrijgen, maar om van eene verpligting bevrijd te worden, en alzoo van een regt gebruik te maken hetgeen den eischer tot zijne vordering niet ontvankelijk zoude maken, — heeft overwogen, dat in dien stand te beslissen stond, *niet* of de gedaagden de ten deze bedoelde landen *ter goeder of ter kwader trouw, justo aut injusto titulo* bezitten, maar eenig en alleen of de eischer, binnen den tijd bij de wet vastgesteld, zijn vermeend regt heeft doen gelden), en alsnog bevoegd is zijne tegenwoordige actie tegen de gedaagden in te stellen;

O., dat de eerste regter, van deze stelling uitgaande en aannemende de regtsgeldigheid van het door de gedaagden ingeroepen regtsmiddel van verjaring, den eischer heeft verklaard met zijne ingestelde vordering te wezen niet ontvankelijk en de gedaagden van dezelve geabsolveerd;

O., dat de eischer, thans appellant van dat vonnis, — de gegrondheid der door den eersten regter aangevoerde motieven, waarop de niet ontvankelijk verklaring berust, bestrijdende, — onder meer andere daartegen ingebragte bezwaren, heeft beweerd, dat de beantwoording der vraag, of de gedaagden al dan niet als regthebbenden op de bedoelde landen zijn aan te merken, had behooren vooraf te gaan aan het onderzoek naar de regtsgeldigheid der ingeroepen verjaring; dat in allen geval de verjaring in dezen zoude zijn gestuit door de omstandigheid, dat, uitwijzens de ten processe overgelegde stukken, de eischer en zijne beide constituenten, tijdens het overlijden hunner moeder, nog minderjarig waren; en overzulks eisch doende, heeft geconcludeerd tot nullité of correctie van het aangevallen vonnis, en dat het Hof doende, wat de eerste regter had behooren te doen, met vernietiging der ingeroepen verjaring, de

eisch en conclusie ter eerster instantie gedaan en genomen alsnog zal adjudiceren, met veroordeeling van de geappelleerden in alle de kosten van de beide instantien;

O., dat de geappelleerden mede bewerende, dat aangezien ter eerster instantie bij de voorgestelde exceptie van verjaring niet is gepersisteerd, maar tevens ten principale is geconcludeerd, de eerste regter de zaak ten principale had behooren te onderzoeken en te beslissen, alvorens de regtsgeldigheid van het ingeroepen regtsmiddel van verjaring in overweging te nemen, voor antwoord in appel hebben geconcludeerd tot confirmatie van het vonnis à quo en tot ontzegging van den in appel gedanen eisch en genomene conclusie met de kosten, ofte tot andere, enz.;

Ten aanzien van het regt:

O., dat ten gevolge der vooruitgestelde middelen, waarop partijen, zoo eischende als verwerende, hunne vordering en tegenspraak hebben gegrond, in de eerste plaats behoort te worden onderzocht de vraag: „of de door CORNELIS CHASTE-„LEIN, reeds vroeger en ook later bij zijn hiervoren gemeld „en met den dood bekrachtigd testament, vrijgegevene lijf-„eigenen slechts bloot met een speciaal legaat van vrucht-„gebruik der daarbij gespecificeerde landen zijn begiftigd ge-„worden?”

O., daaromtrent, dat met het wezen van het vruchtgebruik, hetwelk wegens diens persoonlijken aard van geheel onzekeren duur en ten gevolge daarvan van geheel onzekere waarde is, niet is overeen te brengen dat gedeelte van des testateurs beschikking hierboven omschreven, waarbij hij te kennen geeft, dat de landen, waarop hij eene Inlandsche Christen-bevolking wenscht te vestigen, door zijne geëmancipeerde lijfeigenen, derzelve kinderen, kindskinderen en verdere descendentes, *ten eeuwigen dage ofte voor altijd gemeen bezeten ende gebruikt zullen werden, sonder dat zij te samen, ofte imand van haer in het besonder, de landen op ee-*

nigerhande wijze sullen mogen verkoopen, daar toch een in zoodanige bewoordingen vervat legaat alle denkbeeld van *tijdelijk vruchtgenot* uitsluit;

O., dat ook uit de redenen door den testateur zelven opgegeven, waarom hij het ontslag zijner lijfeigenen uit den band der slavernij met het onderwerpelijk legaat heeft doen gepaard gaan, namelijk *opdat zij met hun vrijdom niet verlegen en buiten laste van het gemeen, ofte de armen, eerlijk aan de kost mogen komen*, wel niets anders is op te maken, dan dat hij zijne lijfeigenen en derzelver descendentes met den *vollen eigendom* der landen heeft willen begiftigen, dewijl, in het tegenovergesteld geval, deze voorzorgsmaatregel weinig of niets zoude te beteekenen hebben van den oogenblik, dat het vruchtgebruik met den eigendom der landen hereenigd, en gevolgelyk aan de begiftigden het middel ontnomen zoude worden, om buiten laste der gemeente eerlijk aan den kost te komen;

O., dat hoezeer de testateur in zijne codicillaire dispositie hiervoren gemeld, met betrekking tot de gelegateerde landen, herhaaldelyk de uitdrukkingen van *gebruik en vruchtgebruik der landen* heeft gebezigd, daaruit nogtans geenzins, zooals de eischer beweert, is afteleiden, dat het zijne intentie zoude geweest zijn, om daarop slechts het alhier bedoeld *zake-lyk regt* te vestigen, aangezien het uit den algeheelen inhoud dezer codicillaire dispositie blykbaar is, dat de testateur, met de voorschriften daarin vervat, eeniglyk zijne intentie heeft doen kennen, omtrent de wijze waarop de geëmancipeerde lijfeigenen de hun gelegateerde landen gemeenschappelyk zouden hebben te beheeren en te bewerken;

O., dat, op grond van dit een en ander, van de beschouwing uitgaande, dat het de blykbare bedoeling des testateurs is geweest om zijne geëmancipeerde lijfeigenen te stellen in den *vollen eigendom* der gelegateerde landen, het als overbodig kan aangemerkt worden, om in een onder-

zoek te treden der overige door den eischer tot staving zijner vordering aangevoerde middelen, omdat, eenmaal vaststaande, dat des testateurs geëmancipeerde lijfeigenen niet blootelijk zijn gesteld in het vruchtgebruik, maar met den vollen eigendom der landen zijn begiftigd geworden, hieruit noodwendig volgen moet, dat des testateurs erfgenaam het beweerd wordende recht van eigendom nimmer heeft gehad;

Gezien de artikelen 213 en 214 van het reglement op de manier van procederen in civiele zaken (Staatsblad 1819 No. 20);

Regt doende van wege en in naam des Konings!

Vernietigt het vonnis door den Raad van justitie te *Batavia* gewezen den 9den Februarij 1849, voor zooveel betreft de daarbij uitgesprokene niet ontvankelijkheid, en met verbetering daarvan;

Ontzegt den in eersten aanleg gedanen eisch;

Confisqueert de geconsigneerde boete van appel;

Condemneert den eischer pro se en qq. in de kosten, zoowel in eersten aanleg, als in appel gevallen.

Aldus gedaan en gesententieerd den 16den Februarij 1850, enz.

Is, nadat partijen hebben berust in een vonnis, waarbij de geregtelijke plaatsopneming, als middel van onderzoek en afdoening van een geschil over grensscheiding, is bevolen, ééne derzelve alsnog bevoegd, om door een getuigen-verhoor het tegenbewijs te leveren tegen het verslag van afbakening en opneming der grenzen, opgemaakt door een deskundige, welke door partijen, in overeenstemming met elkander, tot die door den regter bevolene verrigting is benoemd? — NEEN.